

Samlingsarbejdet i 2023

Landmåling og den sidste journalvogn

Der er kommet en del nye og spændende genstande ind i Steno Museets samlinger i det forgange år.

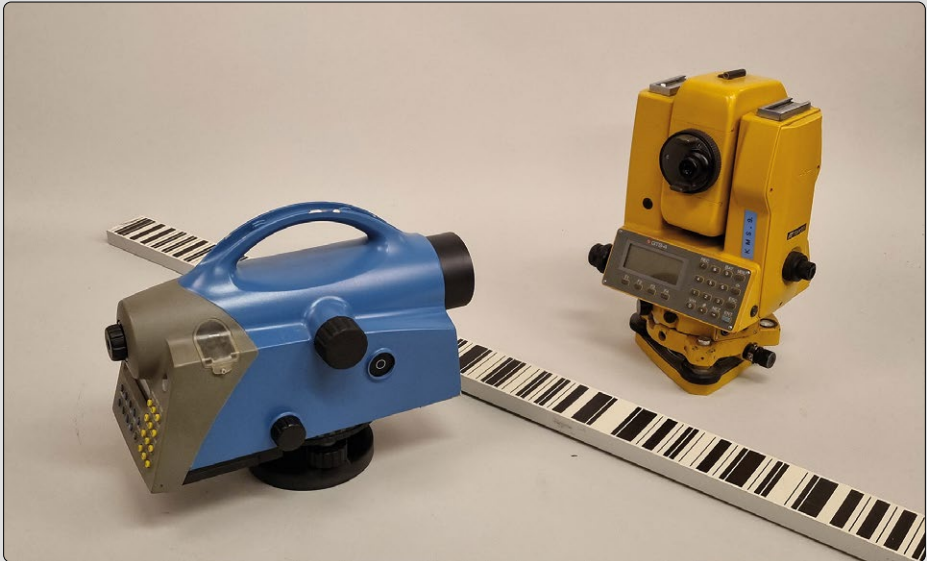
Opbygningen af nye udstillinger på det nyrenoverede Ole Rømer Observatorium lagde beslag på mange af Science Museernes ressourcer i 2023. Det har også på-

virket samlingsarbejdet, men ikke desto mindre er der indsamlet et betydeligt antal genstande, som er blevet tilbudt Science Museerne.

I årets løb er der også arbejdet med at formidle samlingerne på forskellige digitale platforme samt informere om indsamlingsprocessen.

Praktik med registrering og indsamlingsvideo

Steno Museet plejer hvert år at have praktikanter fra museologiuddannelsen på Aarhus Universitet. Som en del af praktikken stifter de bekendtskab med samlingsarbejdet og lærer at registrere museumsgenstande. Sidste år var der to praktikanter.

Blandt de donerede genstande fra Styrelsen for Dataforsyning og Infrastruktur var et digitalt DiNi12 nivelleringsinstrument (tv). Takket være stregekoden på målestokken kan instrumentet automatisk aflæse, hvilken højde det peger imod. Det gør målingerne både hurtigere og mere præcise. Der var også en Topcon GTS-4 totalstation (th). Det er en moderne, elektronisk teodolit, som ved hjælp af kombineret vinkelmåling og afstandsmåling kan bestemme punkters placering meget nøjagtigt. Foto: Hans Buhl.

Arkæologistuderende Ane Dybkjær registrerede udstyr, som har været benyttet på Ole Rømer Observatoriet og Astronomisk Institut ved Aarhus Universitet. Desuden gennemførte hun den brugerundersøgelse af udstillingen *Det nysgerrige menneske*, som man kunne læse om i forrige nummer af *Stenomusen*.

Theresa Rømer Andersen, som studerer informationsvidenskab, producerede med udgangspunkt i sit registreringsarbejde en animationsfilm, som fortæller om, hvordan man kan donere en genstand til Steno Museet, og om hvordan den bliver behandlet efter afleveringen. Hun giver en nærmere beskrivelse af filmen på side 10.

Samlingskommunikation

Samarbejdet med vores kommunikationsmedarbejder Trine Bjerre Mikkelsen begynder at tage form. Det drejer sig bl.a. om at synliggøre interessante genstande på vores hjemmeside under betegnelsen "Temaer" og om at fortælle relevante samlingshistorier på de sociale medier.

F.eks. markerede museet sidste år 50-året for den fri

Den engelske hytte, som er indsamlet fra DMI, er nu opstillet ved Ole Rømer Observatoriet med god hjælp fra væksthusgartner Jacob Justesen. Foto: Ole Eggers Bjælde.

aborts indførelse i Danmark ved at producere en film om to genstande, som er knyttet til den kontroversielle lov: Et hvidt trækors fra en anti-abortdemonstration i 2013 og et stykke af en hæklenål i en blæresten fra en mislykket abort. Videoen kan findes på Science Museernes YouTube-kanal med titlen "En hæklenål og et hvidt kors – 50 år med fri abort".

Videnskabshistorie

Årets største indsamling på det videnskabshistoriske område, har været en større samling af landmålingsudstyr. Da det tidligere Kort-

og Matrikelstyrelsen – nu Styrelsen for Dataforsyning og Infrastruktur – skulle flytte til andre bygninger, ønskede man at supplere tidligere donationer til Steno Museet med mere spændende og illustrativt måleudstyr.

Donationen rummer både ældre og især nyere geodætisk udstyr. Af det ældre kan nævnes invartråde til udmåling af basislinjer til brug for triangulation. (Se side 12.) Det nyere udstyr omfatter tilbehør til det første satellitbaserede instrument til positionsmåling, en optisk afstandsmåler baseret på

infrarødt lys og en elektronisk totalstation, dvs. en avanceret teodolit. Donationen rummer også eksempler på tidlige GPS-modtagere.

Til at dokumentere arbejdet med udstyret er der indsamlet eksempler på protokoller og ringbind med måleresultater fra forskellige tekniske muligheder. Fremover vil dette materiale kun eksistere i Steno Museets samling, da målingerne er digitaliseret og ikke vil blive bevaret af styrelsen i fysisk form.

Vedr. kortproduktion er der bl.a. indsamlet en pantograf, som har været brugt til at forstørre eller formindskede korttegninger, samt en mindre fotogrammetrisk arbejdsstation til udtegnning af højdekurver ud fra overlappende flyfotos. Hertil kommer en del skriftligt materiale om opmåling og fremstilling af kort.

Som en del af den udenørs formidling ved Ole Rømer Observatoriet ønsker vi at opstille en vejrstation svarende til den, der tidligere har været ved observatoriet. Til dette formål har Danmarks Meteorologiske Institut doneret en såkaldt engelsk hytte med tilhøren-

de stativ og aflæsningsplatform.

Medicinhistorie

I 2023 havde vi 16 “sager”, dvs. henvendelser fra folk, som gerne ville donere genstande. Seks af dem endte med et “ja tak”.

En af disse drejede sig om den sidste journalvogn fra Skejby Hospital. I flere hundrede år har den fysiske patientjournal være en nøglegenstand i sundhedsvæsenets hverdag, men den er nu ved at være historie på grund af digitaliseringen og den elektroniske patientjournal. Så vi var meget glade for henvendelsen, fordi “den sidste journalvogn” er et vigtigt slutpunkt.

Den sidste journalvogn fra Skejby Sygehus brugt fra 1970'erne til 2011. Foto: Hanne Groth, Skejby Sygehus.

En anden interessant donation drejede sig om instrumenter knyttet til en dansk praktiserende læge, som muligvis var læge for Fidel Castro. (Se side 15.)

Vi igangsatte tre indsamlingsprojekter, hvoraf to knytter sig til den danske astronaut Andreas Mogensen rumfærd. Det drejer sig om en højteknologisk øreprop fra Aarhus Universitet, som skal være med til at forbedre søvnen hos astronauter. Øreproppen med navnet “Sleep in orbit” er et EEG-apparat i miniformat, der kan måle astronautens hjernebølger. Andreas Mogensen har sovet med apparaterne før opsendelsen og flere gange på rumstationen. Med målingerne kan forskerne undersøge astronauternes fysiologiske søvn, som kan være forstyrret, bl.a. fordi lyset aldrig er slukket på rumstationen.

Den anden aktive indsamling knytter sig også til Andreas Mogensens ophold på rumstationen, men det er stadig uvist, om det bærer frugt, da det meste af astronauternes udstyr bliver brændt som skrald ved nedstyrtning gennem atmosfæren. Ørepropperne, som vi indsamler, er dem, som

Pop-up-udstillingen Bøger, besættelser og bajer var i væsentlig grad baseret på materiale fra den universitetshistoriske samling. Foto: Hans Buhl.

Andreas Mogensen har brugt på Jorden.

Aarhus Universitetshistorie

Vi besvarer løbende et betydeligt antal henvendelser vedr. arkivmateriale i den universitetshistoriske samling, ikke mindst forespørgsler på fotografier.

Desværre har der ikke været ressourcer til at gennemføre større, systematiske indsamlinger. Der er dog blevet lavet et længere universitetshistorisk interview med kemiprofessor Karl Anker Jørgensen. Desuden har vi taget imod en del tilbudt materiale, bl.a. et

par fotosamlinger, fundatser m.v. vedr. en række AU-relaterede fonde og legater samt forskellige personlige dokumenter fra tidligere AU-medarbejdere.

Bredden i den universitetshistoriske indsamling illustreres af, at vi også har sagt "ja tak" til et omfattende materiale vedr. syv årtiers teologiske julerevyer såvel som et efterladt banner fra en kapsejls med påskriften "Fisse-Raketten".

At sådant materiale vedr. studenterlivet på Aarhus Universitet kan være vigtigt, oplevede vi i foråret 2023, da de to kulturhistoriestuderende Josephine Møller

Jensen og Mette Bonnema Fisker som et eksamensprojekt producerede pop-up-udstillingen *Bøger, besættelser og bajer* om studielivet på Aarhus Universitet gennem de sidste 50 år. Den populære udstilling, som i væsentlig grad var baseret på materiale fra den universitetshistoriske samling, blev op til sommerferien vist i Vandrehallen i AU's hovedbygning og har siden kunnet ses på Dokk1. Den vil fremover indgå i den universitetshistoriske samling.

Morten A. Skydsgaard
og Hans Buhl